

ELENA BONTEA ȘI MAGIA LUMINII

Dr. în studiul artelor Ludmila TOMA

ELENA BONTEA, FIȘIER BIOGRAFIC:

1933 – la 10 noiembrie se naște în satul Drăgănești, jud. Bălți, Republica Moldova.

1957 – absolveste Școala Republicană de Arte Plastice din Chișinău (astăzi Colegiul „A. Plămădeală”).

1957-1967 – colaborator științific, Muzeul Național de Artă din Republica Moldova.

Din anul 1960 paticipă la expozițiile republicane și internaționale. Expoziții personale la Chișinău (1985, 1986, 1996), Bamaco (Republica Mali, 1988), Neusied (Austria, 1995).

Distincții: Premiul Național al Republicii Moldova (1996), Medalia „Meritul Civic” (1996), Maestru în Artă (2001), Premiul UAP pentru Excelență în Artă (2002).

Când vine vorba despre caracterul original al școlii moldovenești de arte plastice, printre maeștrii notorii ai republicii neapărat figurează numele strălucitei creatoare Elena Bontea, pictoriță cu un limbaj plastic absolut distinct. Percepția sa de-o sensibilitate acută a lumii și imaginația-i metaforică își găsesc exprimare prin mijloace artistice laconice – muzicalitatea compoziției și culori purtătoare de lumină pură. Pânzele sale le deosebești ușor după intonațiile specifice ale relatării artistice, o decență a expresiei care vine să armonizeze emoțiile palpitate.

Formându-se ca artistă în anii șaiszeci, Elena

Elena Bontea. *Amintiri, amintiri...*, u/p, 1981

Bontea a reușit să parcurgă aceleași etape de creație ca și colegii săi mai în vârstă – remarcabilii Mihail Grecu, Valentina Rusu-Ciobanu, Ada Zevin. Interesul ei față de fenomenul expresiei figurative și față de moștenirea culturală națională a fost mereu alimentat de contactul cu artiștii din România, la început prin intermediul cărților, albumelor și revistelor, apoi prin călătorii și participări la taberele de creație.

Procesul constituirii personalității artistice și drumul vieții au fost însă deloc ușoare. Anii de copilărie, pe care Elena Bontea i-a trăit în satul Drăgănești din nordul Moldovei, i-au fixat în memorie umagini pitorești ale naturii, melodii populare și lucrări de-o rară frumusețe ale meșterilor populari. Tot atunci ea a învățat să toarcă, să țese, să brodeze, a luat de la maica sa și primele lecții de desen. Iar apoi a început războiul, a venit foametea, boala și vestea groaznică: întreaga familie i-a fost deportată în Bureat-Mongolia.

Transferându-se cu traiul la mătușa („mama Ana”), în satul Tabăra din sudul republicii, Elena se angajează la fabrica de covoare de pe lângă mănăstirea de femei și cu plăcere o ajută pe meșterita care făcea copii de pe icoane. Studii profesionale Elena Bontea le-a obținut la Școala Republicană de Arte Plastice (1957, Chișinău) și la Institutul „I.E. Repin” (1965, Sanct Petersburg). După ce a însușit bazele artei plastice tonale, apropiate școlii de la barbizon și lui Nicolae Grigorescu, la începutul anilor șaiszeci a început să studieze tradițiile postimpresionismului și fovismului.

Natură statică cu un covor negru, Natură statică cu floarea-soarelui (1964) surprind nu doar prin răsunetul coloristic pregnant, ci și prin interpretarea originală a motivului etnografic. Naturile statice mai târzii ale Elenei Bontea reclamă simplețe în selectarea obiectelor, care nu întotdeauna sunt inspirate din traiul țăranilor, dar, precum susținea plasticiana și criticul de arte Ada Zevin, *există ceva care apropie natura percepției sale artistice de abordarea creatoare a artiștilor populari: în pictura sa domină deopotrivă aspirația nestrămutată spre simplitate, sensibilitatea față de material și tendința de respingere a exceselor*. Iar acad. Mihai Cimpoi notează: *Regăsim, la ea, o discreție contrapusă șocului, spectaculosului, un echilibru al viziunii picturale, exprimat și prin tonurile calde, prin care respiră însăși natura*.

Un loc aparte în creația Elenei Bontea îi revine portretului. Autoarea reproduce chipuri tipice din popor – *Mireasa din Camenca, Amintiri, amintiri...*, precum și accentuat individuale. În seria de portrete ale scriitorilor moldoveni – Emilian Bucov, Nicolae Costenco, Arhip Cibotaru – o modalitate importantă de exprimare a stării sufletești a protagonistului sunt poza și gestul. Substratul psihologic este amplificat și aprofundat datorită culorilor, corelate la expresivitatea liniei. Astfel, în portretul lui

Nicolae Costenco (1972), desenul pune în evidență trăsăturile chipului, plastica mișcării, iar unitatea gamei luminoase de culori predispune spre percepția esenței spirituale.

Printre cele mai importante creații ale Elenei Bontea se numără compoziția *Malanca* (1971), aceasta impresionând prin grotescul personajelor, costumele și măștile populare adecvate atmosferei, umorul teatrului popular. Atmosfera de carnaval este redată printr-un puternic acord coloristic, o dinamică aparte a liniilor și tușelor. Se impune sub aspect valoric și lucrarea *Balada „Miorița”* (1978), consacrată inestimabilei perle a folclorului nostru național: spațiul este tratat ca un fragment al *peisajului universal*, în care funcționează forțele viguroase ale naturii și converg evenimentele îndepărtate.

Multe dintre lucrările Elenei Bontea, care au multiplicat faima școlii moldovenești de pictură, nu au fost prețuite pe timpuri pentru că sfidau canoanele realismului socialist. Anii care s-au scurs au dovedit viabilitatea artei profesate de Elena Bontea. Lucrările sale emană o continuare prospetă și emoția pulsează luminos în formele plastice. Iar operele din ultimii ani vădesc nu doar un nivel elevat de măiestrie, ci și un spirit mereu în căutare.

Elena Bontea. *Dansul zestrei la Camenca*, u/p, 1987